

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΠΟΥΖΟΣ

Άγιοι και δαίμονες

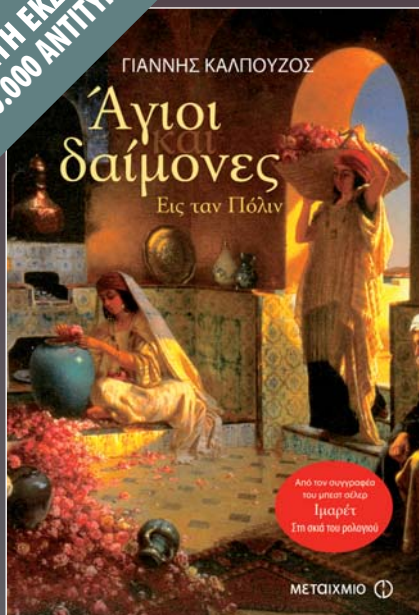
Εις ταν Πόλιν

Διαβάστε πρώτοι το νέο
πολυαναμενόμενο μυθιστόρημα
του **Γιάννη Καλπούζου**

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

ΠΡΩΤΗ ΕΚΔΟΣΗ
40.000 ΑΝΤΙΤΥΠΑ

τιμή: 20,90 €, σελ. 752

Ο **Γιάννης Καλπούζος** γεννήθηκε στο χωριό Μελάτες της Άρτας το 1960. Από το 1982 ζει και εργάζεται στην Αθήνα. Έχει γράψει ποιητικές συλλογές, μυθιστορήματα και μία συλλογή διηγημάτων. Με την ποιητική συλλογή *Έρωτας νυν και αεί* ήταν υποψήφιος στη μικρή λίστα για το Κρατικό Βραβείο Ποίησης 2008. Από το 1995 έχει υπογράψει τους στίχους 67 τραγουδιών πολλά από τα οποία έγιναν επιτυχίες, καθώς και τους στίχους 18 τραγουδιών στο θεατρικό έργο *Τρυφεράκανθος*. Το 2009 τιμήθηκε με το Βραβείο Αναγνωστών του ΕΚΕΒΙ για το μυθιστόρημά του *Ιμαρέτ: Στη σκιά του ρολογιού*, το οποίο μεταφράζεται στα τουρκικά και τα ιταλικά.

Πόλη 1808-1831.
Πόθοι και πάθη,
φόβος και όχλος,
άγιοι (και) δαίμονες.
Ένα επικό
μυθιστόρημα που
θα σας καθηλώσει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Νύχτα 14 Νοέμβρη 1808

«Γιαγκίν!»¹

«Γιαγκίν βαρ!» ακούστηκαν οι φοβερές κραυγές μέσα στη νύχτα, θαρρείς κι έκραζε ο ίδιος ο Σατανάς.

Όπως τους τρελούς μάς εσήκωσε ο φόβος απ' τα στρώματα. Μαζωχτήκαμε στη μεγάλη σάλα και φαίνονταν οι θωριές μας να γυροφέρνουν καθώς φέγγιζε στα παραθύρια η πυρκαγιά. Μεγάλωναν ή λιγόστευαν οι σκιές μας ωσάν ο Σατανάς ν' ανοιγόκλεινε τα ματόφυλλα και μια άφηνε να διαβεί το φως και μια το μάζευε.

«Πόθεν το κακό;» ρώτησε αλαφιασμένη η μάνα μου κι ο πατέρας άνοιξε το παραθύρι.

«Φωτιά!», «Πυρκαγιά!», «Θε μου!», «Παναΐα μου!» όρμησαν στην κάμαρα οι φωνές απ' τον δρόμο.

Και μαζί τρεχαλητά, κραυγές, κρότοι τυμπάνων απ' το Γιαγκίν κουλεσί,² ουρλιαχτά σκυλιών, οχλοβοή και βουητό ανέμου που τον θέριευε η φωτιά. Λόγια ρωμαίικα, τούρκικα κι αρμένικα έσμιγαν και τίποτες δεν είχαν πια να χωρίσουν οι άνθρωποι που γινήκαν ποτάμι στα σοκάκια. Έκαιγε η φωτιά στη συνοικία Κιουτσούκ Μουσταφά οπίσω από το Γκιουλ τζαμί, στη συνοικία Μποστάν Χαμám και έξω από τα τείχη στο Τζουμπαλί σιμά στον μαχαλά μας. Αμά³ και προς

1 Γιαγκίν, Γιαγκίν βαρ: φωτιά, υπάρχει φωτιά. **2** Πύργος εποπτείας πυρκαγιών. **3** Όμως, αλλά.

το Νιβχάδ Καδίν τζαμί και το τέμενος Σουλτάν Σελίμ γεννούσε η κόλαση τα δαιμονικά της. Φλόγινα φίδια τινάζονταν στον ουρανό πότε με κοκκινοκίτρινα χρώματα, πότε γαλατερά και πότε σάλεuan ανάμεσό τους γαλάζιες και αχνοπράσινες λουρίδες.

«Πάρετε ό,τι ημπορείτε και πάμε!» έκραξε ο πατέρας και ριχτήκαμε με τη μάνα, τον Στάμο, τον Τίμωνα και την υπηρέτριά μας την Αλεμήνα να συνάζουμε. Έλειπε ο Λεωνής στου θείου Ζωρζή κι ο Δημητράκης σπουδάζε οικότροφος στην Πατριαρχική Σχολή στο Κουρούτσεσεμε.

Ανταριασμένοι γιομίζαμε τα χαράρια¹ με ρούχα, στρωσίδια, μπακίρια, στρώματα και μικροπράγματα. Φορτώθηκε ο πατέρας ένα σεντούκι, εμείς τα χαράρια και τα βγάλαμε στην αυλή. Επήγαμε κι ήρθαμε άλλες δυο τρεις φορές συνάζοντας ό,τι γινόταν να κουβαληθεί κι εβγήκαμε κατόπιν οι σερνικοί στο σοκάκι. Μυρμηγκιά κόσμου με φωνές, κλάματα, προσευχές και σπρωξίματα τραβούσε κατά τη θάλασσα. Κατέφτανε και κύμα μουσουλμάνων μέσα απ' τα τείχη.

Οι φλόγες ξεπετάγονταν από παντού, τύλιγαν τα ξύλινα σπίτια και τριζοβολούσαν, λαμπάδιαζαν κυπαρίσσια και πλατάνια κι έπεφταν τριγύρω μας βροχή στάχτες κι αποκαΐδια. Τα μπουλούκια των χαμάληδων παζάρευαν κιόλας με τους παραζαλισμένους κατοίκους. Αρμένηδες οι περισσότεροι με θεόρατες πλάτες και λιγνά ποδάρια. Έζωναν τη χαμαλίκια στη ράχη τους ωσάν ανθρώπινο σαμάρι κι απάνω στοίβαζαν έπιπλα, χαράρια και μπόγους. Έκαμε συμφωνία ο πατέρας με τέσσερις πέντε κι έπιασαν να δένουν με ζωνάρια τα υπάρχοντά μας.

«Αααααα! Αμάν! Γιαγκινί σοουντουρέν!»² ακούστηκε η φοβερή κραυγή των τουλουμπατζήδων.³

¹ Μεγάλα δερμάτινα σακιά που τα χρησιμοποιούσαν στις πυρκαγιές για να μεταφέρουν την οικοσκευή. ² Της πυρκαγιάς οι φοβεροί κατασβέστες. ³ Πυροσβέστες, άτακτα σώματα πυροσβεστών. Η κραυγή τους λεγόταν ναράς.

Ομπρός πάγαινε ο φανοκόρος μ' ένα πλατυστρογγυλο φανάρι από φτενό μουσαμά και γυαλί, κι οπίσω του τρεχά-τοι οι τέσσερις τουλουμπατζήδες βαστώντας με τις πιάστρες στους ώμους την τουλούμπα,¹ οπού ζύγιζε ως τις ογδόντα οκάδες. Γενίτσαροι τούτοι κείνα τα χρόνια. Ξυπόλυτοι, με γυμνά στήθια, αγριωπά μούτρα και τατουάζ στα μπράτσα. Πέσανε απάνω τους οι γειτόνοι παρακαλώντας να τους γλι-τώσουν τα σπίτια. Εκατό γρόσια² έταζε ο ένας, διακόσια ο άλλος. Έδωκε τετρακόσια ο σινιόρ Φάνης ο γουναράς και χάθηκαν μαζί του τρεχαλητοί έχοντας στο πλάι τους έξι μου-χαφαζάδες.³

«Φύγετε!» πρόσταξε ο πατέρας και τράβηξε προς μια δεύτερη τουλούμπα που φάνηκε στο βάθος του δρόμου.

«Μη, Αναστάση! Θα σε ζώσει η φωτιά!» φώναξε η μάνα μου, αλλά δεν την άκουγε πλιο.

Μπροστά οι χαμάληδες κι οπίσω τους εμείς χωθήκαμε αναμεσής στην κατεβασιά του κόσμου. Από τους τουρκομα-χαλάδες έρχονταν μιλιούνια. Τα Γιαγκίν ντουβάρ, οι πέτρινοι τοίχοι οπού όρθωναν εδώ κι εκεί, δεν έκοψαν τη μάνητα της πυρκαγιάς κι οι φλόγες χύνονταν στον κατήφορο. Κινηγημέ-νοι οι άνθρωποι έφευγαν κατά τον Κεράτιο. Φορτωμένοι κασέλες, μπόγους, γυαλικά, τεντζερέδες, στρώματα κι ό,τι ημπορούσαν να κουβαλήσουν από το βιος τους. Αγριεμένοι, αναμαλλιασμένοι, μες στην αγωνία και στον ιδρώτα, κι άλλοι καφαλισμένοι, ματωμένοι, με σκισμένα ρούχα και καψίματα. Μουσουλμάνες να φυλάγονται μην ξεσκεπαστούν τα μούτρα τους· Ρωμιές μονάχα με τις καμιζόλες· μανάδες με βρέφη στην αγκάλη τους ή παιδιά γαντζωμένα στα φορέματά τους· γέροι με τις σομπανίκες⁴ άντρες ξεσκούφωτοι, μ' ένα παπού-τσι ή ξυπόλυτοι· και πολλοί να κουβαλούν στις πλάτες λαβω-μένους, ανήμπορους και μισοκαμένους που ούρλιαζαν απ'

1 Πυραντλία. 2 Οθωμανικά νομίσματα. 1 γρόσι: 40 παράδες, 120 άσπρα ή ακτσέδες. 3 Βοηθοί τουλουμπατζήδων. 4 Μπαστούνια, μαγκούρες.

τους πόνους. Κι ολούθε στεναγμοί, σπρωξίματα, φωνές, άλλοι να πέφτουν καταγής κι άλλοι να ψάχνουν τα παιδιά τους και κείνα τους γονιούς τους. Μαζί, κοπάδια σκυλιών ν' αλυχτούν και να ουρλιάζουν, γάτες με το μαλλί τους να καίγεται και να μεταδίδουν τη φωτιά, φορτωμένα άλογα, μουλάρια και γαϊδούρια, κι άλλα αφηνιασμένα κι αχαλίνωτα να μπλέκονται με τον κόσμο. Ωσάν να μην έφταναν όλα τούτα, συμμορίες εδώ κι εκεί έσπαζαν τις πόρτες των σπιτιών κι άρπαζαν ντουλάπια, κασέλες και σεντούκια.

Μας επήγαινε το ανθρώπινο ποτάμι δίχως δική μας γνώμη. Κολαούζος¹ όλων ο φόβος. Φτάνοντας στην απλωταριά αναμεσίς στα σπίτια του Τζουμπαλί και του Κεράτιου, ακούμπησαν οι χαμάληδες τα πράγματα καταγής και χάθηκαν να προλάβουν κι άλλο αγώι. Σ' όλη την ακροθαλασσιά κατέφταναν χιλιάδες. Λαχανιασμένοι και κατάκοποι απαρτούσαν όπως όπως τα καλαμπαλίκια τους κι έστρεφαν ν' αγναντέψουν. Λογάριαζαν αν η φωτιά κόντεψε στα σπίτια τους και κάμποσοι αποφάσιζαν να στραφούν παλεύοντας ενάντια στο πλήθος μη και σώσουν ακόμα κατιτίς απ' τα υπάρχοντά τους. Άλλοι, αποσταμένοι κι αποκαρδιωμένοι, ξάπλωναν τ' ανάσκελα, έφερναν τα χέρια στο κεφάλι και σπάραζαν για τη δυστυχία οπού τους βρήκε. Τριγύρω φωνές, κλάματα, στριγκλιές και προσευχές.

«Πάγω να βοηθήσω τον πατέρα!» είπε ο Στάμος.

Η μάνα μου έστεκε δίβουλη αν έπρεπε να τον αφήκει. Ο άντρας της κι ο γιος της αντιπάλευαν στον νου και στην καρδιά της.

«Κι εγώ!» φώναξα στον Στάμο.

«Εσύ να μείνεις δα που 'σαι!» πρόσταξε, δίχως να σηκώνει δεύτερη κουβέντα, κι άθελά μου έδωκα λύση στο δίλημά της.

«Κείνος είναι άντρας πλιο, ξεύρει να φυλάγεται. Πάγαινε και πρόσεχε, τζιέρι μου!»

¹ Οδηγός.

Ήταν ο Λεωνής τότε στα δεκαεννιά, ο Στάμος στα δεκαοχτώ, ο Τίμωνας στα δεκαπέντε, ο Δημητράκης στα δεκατρία, κι εγώ στα δώδεκα.

Έφυγε ο Στάμος κι εμείς βολθήκαμε να κάμουμε τσαντίρι με σεντόνια, σκεπάσματα και δυο σεντούκια. Οι φλόγες στους λόφους αμά κι έξω από τα τείχη υψώνονταν πενήντα κι εξήντα μέτρα¹ σαΐτεύοντας τον ουρανό. Χαμήλωναν ολίγο και πάλι ορθώνονταν πιότερο δυναμωμένες, θαρρείς κι ο Σατανάς τις θέρεινε στο τεράστιο καμίνι του με το φυσερό. Άρπαζαν το 'να σπίτι μετά το άλλο, αφάνιζαν μαγαζιά, δέντρα, κήπους κι ό,τι έβρισκαν στο διάβα τους. Έφτανε κι ο καπνός ντουμάνι ως την παραλία και μας έπνιγε. Η μάνα μου καμωνόταν πως νοιάζεται για το τσαντίρι και μας ορμήνευε πώς να το στήσουμε, αμά η έγνοια της ήταν ο πατέρας κι ο Στάμος. Μια μας έδειχνε, δυο κοίταζε μήπως φανούν και μονολογούσε προσευχές και τάματα στην Παναγία την Μπαλουκλιώτισσα.

Παιδευτήκαμε κάμποση ώρα με το τσαντίρι. Ο κόσμος κύμα ασταμάτητο κατέφτανε στην απλωταριά. Το γιαγκίνι δεν έλεγε να κοπάσει. Η αγωνία μας φούντωνε αντάμα με τις φλόγες.

Περασμένα μεσάνυχτα φάνηκαν ο πατέρας με τον Στάμο. Τα κεφάλια κατεβασμένα κι αμίλητοι. Αποτραβήχτηκαν οι γονιοί μας παράμερα και συντύχαιναν.² Αγκάλιαζε ο πατέρας τη μάνα και κείνη έκλαιγε με λυγμούς.

«Τι γίνηκε;» ρώτησε σιγανά ο Τίμωνας.

«Πάει το σπίτι μας, κάηκε!» αποκρίθηκε ο Στάμος.

Κράτησε η πυρκαγιά όλη νύχτα. Σιμά το πρωί, με το γλυκοχάραμα, άνοιξαν οι ουρανοί. Βροχή με το τουλούμι για μια ώρα. Πάλευε το νερό με τη φωτιά. Ο Θεός με τον Σατανά.

¹ Σε όλη την έκταση του κειμένου προτιμήθηκαν τα μέτρα για την καλύτερη κατανόηση, μιας και την εποχή εκείνη χρησιμοποιούσαν πλήθος μονάδων μέτρησης της απόστασης. ² Συνομιλούσαν.

Κάθονταν οι φλόγες και πάλι σηκώνονταν. Ώσπου εδέησε να ξεψυχήσει ο θεοκατάρατος και μόνο μαύροι καπνοί ορθώνονταν απ' το Σουλτάν Σελίμ ως το Τσουκούρ χαμάμ, από το Γκιουλ τζαμί ως το Δεγυρμέν Σοκάκι, κι όξω από τα τείχη στο μισό Τζουμπαλί.

Άυπνοι, κατάκοποι και τουρτουρίζοντας απ' το αγιαζί, αντινάξαμε τα σκεπάσματα, οπού έκοψαν ολίγο τη βροχή. Ορθώσαμε τα κορμιά μας και στρέψαμε ολόγυρα το βλέμμα. Είκοσι τριάντα χιλιάδες άνθρωποι βουβοί, παγωμένοι κι αποκαμωμένοι αργοςάλευαν από την Αγιά καπού¹ μέχρι την Ουν Καμπάν. Τα στρώματα βουνά, τα έπιπλα στοιβαγμένα σε σωρούς και μπόγοι πελώριοι. Πάσχιζαν κι αρκετοί ακόμη να στήσουν πρόχειρα τσαντίρια, άλλοι να συμμαζέψουν όσα κουβάλησαν κι άλλοι κινούσαν σκυφτοί και μουδιασμένοι κατά τους καμένους μαχαλάδες.

Πήραμε σε ολίγο κι εμείς τον δρόμο για το σπίτι μας. Έσμιγε ο κόσμος σ' ένα σιγανό θλιμμένο ποτάμι κι ύστερα σκόρπιζε ξανά με τους περισσότερους να μπαίνουν απ' την Τζουμπαλί καπού προς τις τουρκικές συνοικίες. Έξω από τα τείχη το μεγάλο κακό έγινε αναμεσίς της πύλης του Τζουμπαλί και της Αγιά καπού. Κάηκε μέχρι κι ο ξύλινος πύργος όθεν ειδοποιούσαν με τύμπανα για τις πυρκαγιές.

Σωρούς στάχτης θωρούσαμε όπου πρωτύτερα υπήρχαν σπίτια, και μοναχά ολίγα δοκάρια κάπνιζαν ακόμα. Στα λασπωμένα σοκάκια αποκαΐδια, σκόρπια έπιπλα, πιατικά, ρούχα, σκεπάσματα και ολόμαυρα κουφάρια σκυλιών. Η θανατερή σιωπή των ανθρώπων άξαφνα λυνόταν σε κραυγές απελπισίας και γοερούς θρήνους μόλις αντίκριζαν τα κατεστραμμένα τους σπίτια. Γονάτιζαν πλάι στις στάχτες, τις σκάλιζαν, τραβούσαν ό,τι θαρρούσαν πως ημπορεί να φανεί χρήσιμο κι έστρεφαν τριγύρω το βλέμμα γιομάτο απόγνωση αποζητώντας βοήθεια και παρηγοριά.

¹ Πύλη κάστρου, πόρτα.

Ωσάν σε προσκύνημα σταθήκαμε ομπρός στις στάχτες του ιδικού μας σπιτιού. Η μάνα μας δεν άντεξε, γονάτισε κι έβαλε τα κλάματα. Ακολούθησαν κείνα της Αλεμής, τα ιδικά μου και του Τίμωνα. Μονάχα ο πατέρας κι ο Στάμος κρατήθηκαν κι όμοιαζαν τότε σαν να θωρούν το σπίτι να στέκει σωστό στον τόπο του και τότε τα συντρίμια.

«Θα το ξαναφτιάξουμε, Ζωσερή!» είπε ο πατέρας στη μάνα μου, αμά βγήκε η φωνή του με λυγμό, και κείνη πήρε να κλαίει με πιότερο παράπονο.

Σε ολίγο φάνηκαν οι επίτροποι των εκκλησιών και ομάδες απ' όλα τα ρουφétια.¹ Παχάληδες, κασάπηδες, ψωμάδες, γουναράδες και δεκάδες άλλοι. Φρόντισαν πρώτα να συνάξουν τους νεκρούς σκάβοντας με σκαπάνια στ' αποκαΐδια. Αράδιασαν σε σειρές τα καρβουνιασμένα κουφάρια και καλούσαν τους συγγενείς να τ' αναγνωρίσουν. Θρήνοι και σπαραγμοί ξεσπούσαν κάθε που κάποιος αναγνώριζαν τους ιδικούς τους. Μονάχα στον μαχαλά μας είχαμε δέκα νεκρούς.

Παντού περίσσευε το δάκρυ και οι άνθρωποι των ρουφetiών έκαμαν ότι μπορούσαν να βοηθήσουν. Παρηγορούσαν, νοιάζονταν τους λαβωμένους, μοίραζαν φαγώσιμα και ρούχα κι έστηναν τσαντίρια και παράγκες. Κατέφταναν αγάλια αγάλια και οι συγγενείς από άλλες συνοικίες της Πόλης ή του Γαλατά. Από τους ιδικούς μας πρώτος ήρθε ο θείος Ζωρζής, οπού έμενε στο Σταυροδρόμι.

«Καλά έκαμες και δεν έφερες μαζί σου τον Λεωνή. Δεν χρειαζόταν να δει τούτη την καταστροφή» είπε ο πατέρας.

«Τον Λεωνή; Δεν πλάγιασε σ' εμάς!» αποκρίθηκε κείνος.

«Τι; Τι λαλείς, Ζωρζή; Και πού πλάγιασε το τζέρι μου;» ρώτησε η μάνα μου αναστατωμένη κι έφαχνε με το βλέμμα της τριγύρω.

«Θαρρούσα πως ήταν μαζί σας. Σχολώνοντας εφές με είπε: πάγω στη μάνα μου».

¹ Συντεχνίες.

«Ωχ, Παναΐα μου! Κι άλλο κακό! Πού 'ναι το παιδί;»
ξέσπασε η μάνα μου και τραβούσε απ' το μανίκι τον πατέ-
ρα θαρρείς και κείνος τον έκρουβε και δεν τον φανέρωνε.

«Ίσως να πήγε στου Παντιά» της αποκριθήκε.

«Μακάρι. Αμά γιατί να πει στον Ζωρζή πως έρχεται δα
κάτω; Αχ, Λεωνή μου! Αχ, τζιέρι μου! Γιατί με το κάνεις
αυτό; Δεν μας έφτανε τόσο μαράζι;» σπάραζε η μάνα μου.

Κατέφτασε κι ο πάππος κι ο θείος Γιακουμής απ' το
Κοντοσκάλι, κι αργότερα ο θείος Γιορδάνης από τα Ψωμα-
θειά ή Σαμάτια κατά πώς τα λέγανε οι Τούρκοι. Ψήλωσε κι
ο ήλιος ως τα μισά τ' ουρανού κι ο Λεωνής πουθενά. Τη μάνα
μου δεν τη χωρούσε ο τόπος. Βίασε τον πατέρα να πάρουν
καΐκι για το Κουρούτσεσμε, όπου έμενε η θεία Ελέσσα με τον
θείο Παντιά, κι έφυγαν.

Μείναμε οι υπόλοιποι γύρω από τις στάχτες. Καθαρίσα-
με ολίγο τόπο και κατόπιν φέραμε τα πράγματα από την
ακροθαλασσιά μέχρι να ιδούμε τι θα κάνουμε.

«Πάμε, Τζανή, ως του Χαϊντάρ τσελεμπί να διούμε τι
απόγινε ο καφερός;» μου λέγει κάποια ώρα ο πάππος μου.

Ήρθε μαζί κι ο Τίμωνας. Μέσα από τα τείχη του κάστρου
άρχιζαν οι τουρκομαχαλάδες. Διαβήκαμε την Τζουμπαλί
καπού και τρόμαξαν τα μάτια μας. Από το Γκιουλ τζαμί κι
απάνω προς τον λόφο και πέρα σχεδόν ως το Τσουκούρ
χαμάμ και το Δεγριμέν Σοκάκι τίποτες άκαγο εξόν από τα
πέτρινα τζαμιά. Ωσάν τεράστιος βιρανές¹ ο τόπος. Στάχτες
κι αποκαΐδια τα σπίτια και τ' αρχοντικά, και στα σοκάκια
μισοκαμένα ερμάρια, μιντέρια,² ρούχα, στρώματα και απο-
μεινάκια οπού δεν γνωρίζονταν τι σόι πράματα ήταν. Έστε-
καν ορθοί και κάμποσοι κορμοί κυπαρισσιών αλλά ολόμαυ-
ροι, δίχως ζωή.

1 Οικόπεδο, αλάνα. **2** Χαμηλοί καναπέδες δίχως πλάτη και χερούλια
στο πλάι.

Οι μουτεβελήδες¹ των τζαμιών και τα ρουφέτια των μουσουλμάνων βοηθούσαν και παραστέκονταν στους ομόθητους τους. Αμά πουθενά δεν άκουγες θρήνους και κλάματα. Άλλοι άνθρωποι οι Οθωμανοί. Τέτοια θεομηνία, τέτοια καταστροφή και λαλούσαν: «Σιουκιούρ Αλλάχ».² Κι άμα τους ερωτούσες τι θα κάμουν, σου αποκρίνονταν: «Αλλάχ κερίμ».³ Κι είχαν πολύ περισσότερους νεκρούς, καθώς πολλές μουσουλμάνες δεν βγήκαν στον δρόμο απ' τον φόβο των αντρών και κάηκαν. Έφταιγε για τούτο που ήσαν μόνιμα κλεισμένες στα σπίτια και γιατί ακούγονταν για βιασμούς στις πυρκαγιές από τους γενίτσαρους κι άλλους που πήγαιναν να τις σώσουν.

Ανηφορίσαμε προς το τέμενος Σουλτάν Σελίμ, το μόνο κτίσμα που έστεκε απείραχτο στην κορφή του πέμπτου λόφου, μετρώντας τους από το σαράι. Ο υπόλοιπος τόπος αγνώριστος, μαύρος και γκριζός. Και ησυχία παντού. Μόνη παραφωνία κείνος ο συρφετός των ρακένδυτων και τρισάθλιων με τα διαβολικά μούτρα οπού καβγάδιζαν καθώς αναζητούσαν στα σοκάκια και στις στάχτες καρφιά, κλειδαριές, βίδες, χρυσαφικά και παράδες.

«Σε τίποτες κερχανέδες⁴ θα γύριζε ο Λεωνής κι άδικα μαραζώνει η μάνα σας. Ύστερις που⁵ το κακό με τη Μαριώρα, ανακάτωσε ο διάτανος το μυαλό του» είπε ο πάππος.

Αυτό ήταν το μαράζι της φαμίλιας μας. Πριν από έναν χρόνο γινήκανε προξένια, και μόλις ειδωθήκανε ο Λεωνής με τη Μαριώρα, άναψε ο μεγάλος τους σεβντάς. Ολίγες όμως μέρες πριν αρραβωνιαστούν, είδε ο Νεσέφ μπέης στον δρόμο τη Μαριώρα. Σκότισε τον νου του η ομορφάδα της και τη ζήτησε για γυναίκα του από τους ιδικούς της. Φτωχοί άνθρωποι κείνοι αμά τούρκο γαμπρό δεν ήθελαν να κάμουν κι είχαν δώκει και τον λόγο τους να την παντρεύουν με τον

1 Διαχειριστές. 2 Ευχαριστώ τον Θεό. 3 Έχει ο Θεός. 4 Πορνεία. 5 Από.

Λεωνή. Του είπαν πως είναι αρραβωνιασμένη, αλλά ο Νεσέφ μπέης το 'βαλε σκοπό αμέτι μωχαμέτι να την πάρει. Πρώτα δοκίμασε να τους καλοπιάσει με πεσκέσια και βάζοντας ανθρώπους να λαλούν παινέματα για λόγου του. Σαν είδε πως τίποτε δεν γινόταν, άρχισε τα φοβερίσματα. Σκιαχτηκαν οι γονιοί της Μαριώρας μα πάλι δεν του 'καμαν το χατίρι. Κατηγόρησε τότε ο Νεσέφ μπέης τον πατέρα της ότι βλαστήμησε τον Προφήτη κι έχοντας δυο ψευδομάρτυρες, οπού εύκολα τους έβρισκαν οι Τούρκοι στα καπηλειά του Γαλατά, έτοιμος ήταν να τον σύρει στον καδή.¹ Σήμαινε τούτο σίγουρο αποκεφαλισμό. Αναγκάστηκαν οι γονιοί της Μαριώρας και του την έδωκαν. Για τρίτη γυναίκα του. Κι ήταν ο Νεσέφ μπέης κοντά στα εξήντα κι η Μαριώρα στα δεκαεπτά. Ο Λεωνής μαράζωσε. Κείνος, που έπαιζε μαζί μου ωσάν μικρό παιδί, γελούσε, τραγουδούσε όλες τις ώρες κι ήταν η χαρά της φαμίλιας μας, έγινε σκοτεινό σύγγεφο. Σχολνώντας από του θείου Ζωρζή, οπού τον είχε στη δούλεψή του, γύριζε στο σπίτι και καθόταν ανομίλητος μέχρι να πλαγιάσει. Μήτε έτρωγε, μήτε έπινε τον πρώτο καιρό. Κατόπιν πολλά βράδια δεν εγύριζε καθόλου και λαλούσε πως κοιμόταν στου θείου Ζωρζή ή στις θείας Ελέσσας.

Προχωρούσαμε αναμεσίς στα καμένα κι ο πάππος δυσκολευόταν να βρει το σπίτι του τσελεμπί Χαϊντάρ.

«Κάπου εδώ... ήταν ένα τσικμάζ»² μονολόγησε.

«Τι τσικμάζ, πάππο; Δα γινήκανε όλα ίσιωμα» είπε ο Τίμωνας, αν και ξεχώριζαν κάπως τα σημάδια των δρόμων.

«Να! Εκεί, στον τσεσμέ!»³ φώναξα γλέποντας από μακριά τον τσελεμπί Χαϊντάρ.

Ένα μπουλούκι γενίτσαρων ξεφόρτωνε από μουλάρια, γαϊδούρια και καμήλες ξύλινα κοντάρια κι έστηναν κωνοειδή τσαντάρια. Στράφηκαν δυο τρεις και μας κοιτάζανε παραξενυμένοι. Και τούτο γιατί στους τουρκομαχαλάδες δεν

¹ Δικαστής. ² Αδιέξοδο. ³ Βρύση.

πατούσαν το ποδάρι τους οι Ρωμιοί. Βιάσαμε το βήμα μας. Ο τσελεμπί Χαϊντάρ καθόταν σταυροπόδι πλάι στις στάχτες του σπιτιού του, κρατούσε ένα μπρίκι κι έφηγε απά στα κάρβουνα καφέ. Οι γυναίκες οπού 'ταν μαζί του μόλις μας είδαν χάθηκαν οπίσω από 'να πρόχειρο τσαντίρι.

«Μέρχαμπα!» χαιρέτησε ο πάππος.

«Χος γκελντίν!» μας καλωσόρισε κι ανακάτωνα τον καφέ.

«Ψήνεις καφέ, τσελεμπί Χαϊντάρ;» είπε στα τούρκικα ο πάππος μου δίχως να κρύβει και κείνος το ξάφνιασμά του.

«Και τι να κάμω; Να κλαίγω τη μοίρα μου; Τρίτη φορά καίγεται το σπίτι μου. Κι αν σκούζω, θ' αλλάξει τίποτες; Έτσι ήταν το θέλημά Του. Αν ο Θεός θέλει να καταστραφεί ό,τι έχω και χρειαστεί να τρέφομαι από τα Τουρμπέν,¹ πάλι δεν θα βαρυγχομώ. Κείνος ξεύρει καλύτερα και φροντίζει για κάθε πλάσμα Του» αποκρίθηκε ο Χαϊντάρ.

Έπιασαν να συντυχαίνουν οι δυο τους κι εγώ κοιτούσα με θαυμασμό κείνον τον γέροντα. Κι αν δεν γνώριζε τον λόγο των αρχαίων Ελλήνων «Ο γέγονε, γέγονε», ήξευρε το «Αλλάχ κερίμ» κι όσα μυστικά της ζωής ξεκλειδωνε με τον ιδικό του νου.

Γυρίζοντας σε κάμποση ώρα στο Τζουμπαλί, είχαν στραφεί κι οι γονιοί μου απ' το Κουρούτσεσμε. Ο Λεωνής άφαντος. Δεν πλάγιασε στης θείας Ελέσσας ούτε σε άλλον συγγενή. Έβανε πλιο η μάνα μου με τον νου της τα χειρότερα.

¹ Ιδρύματα στα οποία τρέφονταν έως 15 γέροντες, με μόνη υποχρέωση να διαβάζουν κάθε πρωί στίχους από το Κοράνι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Με το μαράζι του Λεωνή και του καμένου μας σπιτιού πλέαμε στα τέλη του Νιόβρη για την Πρίγκιπο με τη μάνα μου, τον Τίμωνα και την υπηρέτριά μας την Αλεμήνα. Κονέψαμε πρωτύτερα για ολίγες μέρες στου θείου Ζωρζή στο Σταυροδρόμι και φύγαμε μόλις κυβερνηθήκαμε με τ' αναγκαία. Ο πατέρας έμεινε στην Πόλη με τον Στάμο να ξαναφτιάξουν το σπίτι και θα πλάγιαζαν στου πάππου μου στο Κοντοσκάλι.

Συντύχαιναν στο τρεχαντήρι για τους γενίτσαρους, οπού βάλανε την πυρκαγιά, και για τα γεγονότα στο παλάτι. Ξεκίνησαν ετούτα από τον περασμένο χρόνο. Τον Μάη του 1807 ρίξαν οι γενίτσαροι τον σουλτάνο Σελίμ τον Γ' και ανέβασαν στον θρόνο τον Μουσταφά τον Δ'. Όμως τον Ιούλιο του 1808 ήρθε με τον στρατό του ο Μπαϊρακτάρ πασάς του Ρουσσούκ¹ κι έβαλε στη θέση του τον Μαχμούτ Β', τον μικρότερο αδελφό του Μουσταφά. Τέσσερις μήνες αργότερα και δυο μέρες πριν από την πυρκαγιά, οι γενίτσαροι θέλησαν να κάμουν ξανά σουλτάνο τον Μουσταφά. Κίνησαν ανταρσία, έβαλαν φωτιές στην Πόλη, γινήκανε μάχες στους δρόμους και αφιονισμένοι όρμησαν στο παλάτι και θανάτωσαν τον, βεζίρηπια, Μπαϊρακτάρ πασά. Αμά κείνος είχε σκοτώσει κιόλας τον Μουσταφά κι απόμεινε μόνη φύτρα από τη γενιά του Οσμάν ο σουλτάνος Μαχμούτ. Θέλοντας και μη, τον άφηκαν οι γενίτσαροι στον θρόνο κάμνοντας συμφωνίες μαζί του. Να μην

¹ Πόλη στον Κάτω Δούναβη (Βουλγαρία).

κάμει δηλαδή τακτικό στρατό καταργώντας τους ορτάδες¹ τους κι όσες άλλες αλλαγές είχε κατά νου, όπως κι ο Σελίμ παλιότερα, που έκαμε στρατιωτική ακαδημία στο Χας-κιούι.

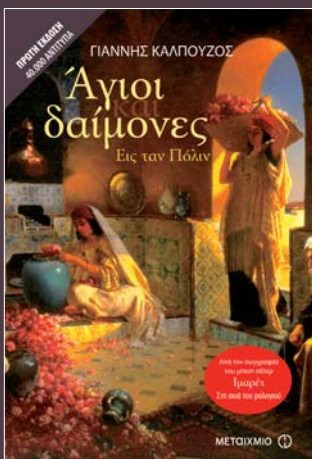
Μα τούτα των βασιλέων και των δεσποτών δεν έχουν τελειωμό κι εγώ θέλω να ιστορήσω τα των απλών ανθρώπων, που ποτίζουν με το αίμα, τις συνήθειες και τις ψυχές τους όλες τις κατοπινές γενιές. Γιατί, κατά πώς στοχάζομαι, το μπόλι που βάνει στον νου του γιου ή της κόρης ο γονιός έχει πλιότερη αξία. Γιατί αυτό το μπόλι, πότε καλό και πότε κακό, βλασταίνει, γίνεται δεντρί και αποδείχνονται οι σκέψεις και τα χούγια οπού βύζαξε πιότερο δυνατά κι από τα διδάγματα του σχολειού.

Πλέαμε, καθώς λαλούσα, για την Πρίγκιπο. Οπίσω μας φαίνονταν οι κοκκινωπές κεραμιδένιες στέγες, τα σπίτια με τα τόσα χρώματα, το πράσινο των κήπων και των δέντρων, οι μιναρέδες με τις σουβλερές μύτες, οι γαλαζωποί και μολυβένιοι τρούλοι, τα κυπαρίσσια στις κορφές των δαντελωτών λόφων, το σαράι που έπιανε όλο το ακρωτήρι, ο πύργος του Γαλατά και τα παλάτια των πρεσβειών στο Πέραν. Εβγήκαμε απ' τον Κεράτιο Κόλπο σχεδόν χάραμα. Σε ολίγο θα γιόμιζε η θάλασσα χιλιάδες πλεούμενα. Για την ώρα γλέπαμε κάπου εδώ κι εκεί ένα κιρλαγκίτσι² ή ένα μπρίκι και μερικά κωπήλατα καϊκια³ να πλέουν από τα χωριά του Βοσπόρου προς τον Γαλατά και την Πόλη. Καθόμουν στην πρύμνη και παρατηρούσα ολόγυρα με τα κιάλια που μου δάνεισε η εξαδέλφη μου η Σμαράγδα σαν πήγαμε στου θείου Ζωρζή. Φύσαγε σιγανός αμά παγωμένος βοριάς.

Άξαφνα μαρμάρωσα. Πήραν ν' ακούγονται και στριγκλιές απ' το σημείο που αγκιστρώθηκε το βλέμμα μου.

...Η συνέχεια στο Βιβλιοπωλείο

¹ Σώματα γενίτσαρων. ² Είδος πλοίου, χελιδόνι. ³ Στενόμακρες βάρκες.

ΜΕΓΑΛΟΣ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις
ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ
μὲ πλούσια δῶρα.

Πληροφορίες
στο βιβλιοπωλεῖο μας
ἀπὸ τὶς 16 Μαΐου.

Μυθοπλασία και πραγματικότητα συνυφαίνονται στο υφαντό της Πόλης ἀπὸ τὸ 1808 ὡς τὸ 1831. Καθημερινή ζωή, ἔρωτες, δυνατές φιλίες, πλοῦτη, φτώχεια, οραματιστές, συμμορίες τῶν δρόμων, κασικλήδες, δερβίσηδες, γενίτσαροι· αρνησίθρησκοι, κρυπτοχριστιανοί, δεισιδαιμονίες, ἐρωτικά ξόρκια, χαμένα ὄνειρα, οἱ γυναῖκες στὴ σκοτεινὴ πλευρὰ τοῦ φεγγαριοῦ· πυρκαγιές, παζάρια, Βεγγέρες, καπηλιὰ τῶν 1000 τ.μ., ἡ τρομερὴ φυλακὴ τοῦ Μπάνιον, τὸ μπουντροῦμι και ἡ αστυνομία τοῦ Πατριαρχείου· κοινὰ σχολεῖα, ἡ Μεγὰλη τοῦ Γένους Σχολή, ἐρωμένες Πατριαρχῶν, λεσβίες, ἀρώματα, λάσπες, Βασανιστήρια, πανούκλα· προεπαναστατικὴ περίοδος, Φαναριώτες, συνωμοσίες, μυστικὲς εταίρειες, προδότες, μισαλλοδοξία, οἱ σφαγὲς στὴν Πόλη τὸ 1821· Ρωμιοί, Ὁθωμανοί, Ἀρμένιοι, Φράγκοι, Εβραῖοι. Κι ἀκόμα, Πόντος, Χίος, Δραγατσάνι, Μανιάκι, Ἀλεξάνδρεια.

Πόθος, φόβος, ὄχλος, ἄγιοι και δαίμονες.

Ἐνα ἐπικὸ μυθιστόρημα που καθηλώνει τὸν ἀναγνώστη μὲ τὴν περιπετειώδη ζωὴ τῶν ηρώων του, τὴν ἀτμόσφαιρά του, τὴ χειμαρρῶδη γλώσσα του, τὸ συναίσθημα, τὸν στοχασμὸ, τὶς ἀσείεις καταστάσεις και τὴν ὀλοζώντανη ἀναπαράσταση τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Ἀπὸ τὶς
16 Μαΐου
ζητήστε τὸ
στο βιβλιοπωλεῖο μας

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ἰησοκράτους 118, 114 72 Ἀθήνα

Τηλ.: 211 3003500, Fax: 211 3003562

E-mail: metaixmio@metaixmio.gr

www.metaixmio.gr